

С Т А Н О В И Щ Е

за

дисертацията: “КОНФЛИКТЪТ КОСОВО-СЪРБИЯ: ОТ ПРЕГОВОРИ ЗА
РЕШАВАНЕ НА ФИНАЛНИЯ СТАТУТ ДО ПОЛИТИЧЕСКИЯ ДИАЛОГ
/2006-2016/.

Автор: Буяр Дескай

Разпадът на изкуствено сглобената многонационална държава Югославия след Първата световна война, породил най-продължителната серия от конфликти в Европа, в края на ХХ-то столетие. Като най-сложен се оказва спорът на Сърбия за бъдещето на Косово. Защото в този случай е налице важна специфика: хърватите например, имат зад гърба си и самостоятелна държавноотворна традиция в миналото, и ясно очертани демографски граници, по отношение на сърбите. Затова при разделянето със Сърбия, въпросът за новото държавно обособяване при този народ се реши трайно, след края на провокирания от Милошевич военен конфликт. Докато случаят с Косово е по-различен. Първо, то се обособи като самостоятелна държавна реалност за пръв път началото на ХХI век. На второ място, това стана върху територия, която през средновековието е включвана в границите на сръбското кралство. И на трето място, в границите на тази нова държавна реалност в Западните Балкани остана сантиментално историческо наследство на сръбската нация. /На Косово поле през 1389 година загива крал Лазар, в битката с армията на султан Баязид; там е седалището на едни от най-важните сръбски манастири и пр./ На тази основа официален Белград вече две десетилетия полага усилия да разреши една уникална по своята сложност политическа дилемата: как да се съхрани властта на Сърбия над територия с

паметници от сръбското историческо минало, но в границите на новата държавна реалност - Косово? Поради това двете страни в диалога – Косово и Сърбия възприеха две диаметрално противоположни стартови позиции при воденето на преговорите, за определяне на техните граници и бъдещи взаимоотношения: Косово търси разрешение на спора от позицията на независимата държава. Основанията за това са, че в новото време албанският етнически елемент там заема първа позиция сред населението на областта. Докато Сърбия се придържа към тактиката - „разговори с една откъснала се област“, която не се третира като държавна реалност. В резултат двустранният диалог между Белград и Прищина се оказва един от най-трудно разрешимите международни спорове, в началото на новото столетие. Нещо повече - преговорите между Прищина – Белград се превърнаха в уникален казус за историята и теорията на международните отношения. Това са сериозни основания, конфликтът Косово – Сърбия да се превърне в предмет на задълбочено научно изследване. **Така че колегата Буяр Дескай е избрал за тема на своята дисертация една изключително важна проблематика, която е едва в началото на своето научно изследване и обяснение.**

Дисертантът е положил сериозни усилия, за да се запознае със съществуващата научна литература, свързана с теорията и практиката на преговорния процес в международните отношения. Това обстоятелство му позволява да прави убедителни сравнения на резултатите в изследваната от него специфична проблематика и класически верните правила, за успешно менажиране на междудържавните спорове. В резултат той професионално е дефинирал водещата ос около която се въртят двустранните отношения. Тя се свежда до принципната разлика, в официалните позиции на двете преговорящи страни: докато Република Косово „разглежда този процес като диалог между две независими страни, ...Сърбия ... не признава Косово като независима държава, /и/ третира

преговорите като едно техническо равнище на **разговори**". На тази основа дисертантът вече е в състояние да изясни и негативните последици за Косово, и сложността на ролята, която се опитват да играят страничните посредници, в този уникален международен конфликт.

За написването на труда си авторът е използвал богата гама от количествени и качествени научни методи; той е анализирал съществуващата официална документация – плод на преговорния процес между Косово-Сърбия; взети са и „директни интервюта“ от личности участващи в преговорния процес. Те внасят яснота по въпросите, която не се забелязват като информационен ресурс в текстовете на официалните документи.

Структурата на дисертацията е построена правилно. Логично дисертантът изяснява в началото на своята работа задължителните въпроси свързани с методиката и методологията на научното изследване, в областта на политическата наука; преминава през преглед на общата теория за управлението на модерните конфликти, за да очертае „добрата рамка“ свързана с тяхното разрушаване; логично като водещ акцент е изведена конкретиката свързана с проведените до сега преговори между Прищина и Белград, като се прави извод, че те не разрешават проблема за финалния статут на Косово; причините за това авторът търси в изходната позиция на сръбската страна; логично докторантът стига до важния подвъпрос за особеностите в поведението и влиянието на международните фактори в преговорния процес.

Тъй като базата, от която преговарят Белград и Прищина е несъвместима, колежата Дескай е положил големи усилия, за да изясни възможностите на международните медиатори за менажиране на преговорния процес. В това направление докторантът е очертал правилно конкретиката в подходите на Съединените щати /подкрепящи независимостта на Косово/, особеностите в поведението на Русия и Китай

/лобиращи в полза на Сърбия/ както и позицията на ЕС , които се опитва с помощта на обещания за членство в съюза, да сближи позициите на двете преговарящи страни. Липсата на реален инструмент за налагане волята на ЕС, в подобни сложни политически дебати обаче, превръща посредническата роля на Брюксел в косовско-сръбския конфликт в един добронамерен, но безобиден /и неефективен/ медиатор, който не може да доведе процесът до успешен край.

Във финалната част на дисертацията е обособен един раздел, озаглавен „Препоръки“. Според мен тук става дума за основните научни приноси на дисертацияния труд. Аз приемам казаното там, както обобщение на изследваната проблематика. Защото случаят с преговорния процес между Сърбия и Косово доказва за пореден път: необходимостта в преговорите предварително добре да се формулира дневният ред за воденето на диалога, плюс определяне на сроковете за приложение на взетите решения; за да има резултат от преговорите е необходимо да се осигури равенство между преговарящите – нещо което отсъства в изследвания процес; в конкретния случай от полза е установяването на по-голямата координация в медиаторската роля на САЩ и ЕС; правилно се сочи, че „ЕС трябва да играе по-голяма и порешаваща роля в този процес, защото колебанията на Брюксел удължиха процеса /на преговарянето/ и застрашиха стабилността на Западните Балкани“; успешното довеждане до край на преговорния процес между Косово и Сърбия се оценява като политически резултат, който ще доведе до безспорни позитивни ефекти за Балканите и Югоизточна Европа; за да се стигне до взаимноприемлив резултат в преговорите обаче, дисертантът смята, за неизбежно необходимо “увеличаване на натиска“ от страна на посредниците, като се предложат и допълнителни стимули за преговарящите. Защото неуредения статут на Косово пречи за неговата интеграция в поредица от важни международни организации и внася

нежелателна дисхармония сред общественото мнение.

Препоръки: 1. Мисля че при създаването на автореферата дисертантът е трябвало да потърси съдействието на български колега, за едно по-ясно, целенасочено и надграждащо изложение на текста представящ анализираната проблематика в дисертацията.

2. . В дух на колегиалност бих препоръчал, този ръкопис да се издаде като самостоятелна монография. Тогава обаче смятам, че трябва да се използва по-кратко заглавие като например: “Конфликтът Косово – Сърбия“ /2006-2016

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Взата в цялост дисертацията на Буяр Дескай оставя положително впечатление у читателя. Работата е написана на богата библиографска и документална основа, което позволява на докторанта да навлиза дълбоко в тъканта на изследваните частно научни въпроси. Там той формулира свои изводи, които извежда и защитава като собствени позиции в такста. Личи и видимото усилие на дисертанта, да подскаже най-добрия вариант на практическо действие, което би съдействало за довеждане до желания позитивен край на конфликта Косово-Сърбия. Публикувани са и 6 солидни статии от тематичната област на разглеждания научен труд.

Предвид на казаното по-горе предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуваме с „ДА“ за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Буяр Дескай, по професионалното направление 3.3. Политически науки. Научна специалност Политология /Международни отношения/.

20 Април 2021.

АВТОР НА СТАСНОВИЩЕТО:
Проф. д. ист. н. Трендафил Митев

